

**ГОДИШЕН ДОКЛАД
ЗА ДЕЙНОСТТА НА СЪВЕТА ЗА ПРИЛАГАНЕ НА НАЦИОНАЛНИЯ
КООРДИНАЦИОНЕН МЕХАНИЗЪМ ЗА ВЪРХОВЕНСТВО НА
ПРАВОТО ЗА 2023 Г.**

Настоящият годишен доклад за дейността на Съвета за прилагане на Националния координационен механизъм за върховенство на правото е изготвен на основание чл. 4, ал. 3 от Постановление № 240 на МС от 24.09.2019 г. за създаване на Национален координационен механизъм за върховенство на правото и на Съвет за неговото прилагане (ПМС № 240 от 2019 г.).

В изпълнение на Плана за действие относно укрепване на върховенството на закона в Съюза, оповестен в съобщение на Комисията на ЕС от 17.07.2019 г., Комисията въведе мониторинг под формата на цикъл за преглед на всички компоненти на върховенството на закона, включително системни проблеми със законодателния процес, липса на ефективна съдебна защита от независими и безпристрастни съдилища, капацитета на държавите членки за борба с корупцията и плурализма на медиите и изборите. Комисията изготвя годишен доклад относно върховенството на закона в диалог с други институции на ЕС, държавите членки и заинтересованите страни. Когато изглежда, че националните гаранции за върховенството на закона не са в състояние да отстранят заплахите за върховенството на закона в дадена държава членка, институциите на ЕС и държавите членки следва да поемат съвместна отговорност да предприемат действия за коригиране на ситуацията.

Постановление № 240 на МС от 24.09.2019 г. за създаване на Национален координационен механизъм за върховенство на правото и на Съвет за неговото прилагане (ПМС № 240 от 2019 г.) осигури нормативна основа за запазване на постигнатия напредък от Република България в изпълнение на показателите и препоръките в Механизма за сътрудничество и проверка. С измененията на чл. 2 от ПМС № 240 от 2019 г. през 2022 г. (ДВ, обн., бр. 62 от 2022 г.) беше осигурено пълно съответствие между областите, наблюдавани от Европейската комисия в годишния доклад относно върховенството на закона, и областите, в които се извършва наблюдение на национално ниво и докладване пред обществеността, а именно: върховенство на закона, съдебна реформа, борба с корупцията по високите етажи на властта и в по-общ план, борбата с организираната престъпност, медиен плурализъм и свобода на медиите, други институционални въпроси, свързани с принципите на взаимозависимост и взаимоограничаване. През 2023 г. дейността на Съвета за прилагане на Националния координационен механизъм беше насочена към постигане на напредък в посочените области.

В Доклада относно върховенството на закона за 2023 г. - Глави по държави: ситуация в областта на върховенството на закона в България“ от 5 юли, 2023 г. (Четвърти годишен доклад за върховенство на правото) ЕК отчита, че е създаден и вече функционира подобрен национален механизъм за последващ мониторинг, чийто разширен обхват включва и доклада на ЕС относно върховенството на правото.

Европейската комисия посочва Съвета за прилагане на Националния координационен механизъм на Република България като добра практика за комуникация и координация между националните институции, ангажирани в гарантиране на върховенството на правото и предоставя информация за неговата структура и дейност пред мрежата от национални точки за контакт по върховенството на правото към Комисията. Съветът за прилагане на Националния координационен механизъм и работните групи към него работят в сътрудничество с ЕК, като представители на ЕК участват в заседания на

съвета, срещи на работните групи към съвета по за медийните въпроси, по изпълнението на препоръки във връзка със Закона за съдебната власт и други.

През 2024 г. продължи интензивното сътрудничество между структурите на Европейската комисия, ангажирани в изработването на годишните доклади за върховенството на правото в ЕК и Съвета към Националния координационен механизъм. По покана на Европейската комисия, структурата и функциите на Съвета бяха представени на 25 май 2023 г. пред мрежата от национални точки за контакт по върховенството на правото като добра практика за междуинституционално сътрудничество. Дейността на Съвета за разработване и прилагане на мерки в изпълнение на препоръките от годишните доклади за върховенството на правото беше представена пред мрежата като добра практика на 25 октомври 2023 г.

След публикуването на четвъртия Годишен доклад за върховенството на правото в ЕС, Европейската комисия отправи покана към държавите членки за провеждане на технически срещи с представители на институциите, ангажирани в изпълнението на препоръките от отделните глави. В България се проведеха три технически срещи, на които бяха обсъдени предложенията за промени в Конституцията и в Закона на съдебната власт, както и в Закона за обществените поръчки, инициирани в изпълнение на препоръките от четвъртия годишен доклад за върховенството на правото. Предоставената информация беше част от аргументите за положителното становище на Европейската комисия по кандидатурата на България за присъединяване към Шенгенското споразумение.

На 26 юни 2023 г. се проведе редовно заседание на Съвета за прилагане на Националния координационен механизъм. На заседанието беше прието решение за създаване на работна група за медийна среда и достъп до информация към Съвета, в която да бъдат включени представители на сдружени „Съюз на съдиите в България“, на Върховния касационен съд, Върховния административен съд и Висшия адвокатски съвет. В същото заседание министърът на правосъдието доц. д-р Атанас Славов представи основните акценти от Политиката за гарантиране свободата на медиите, плурализма и защитата от стратегически съдебни производства, насочени срещу участието на обществеността – Концептуална бележка. Акцентирано беше, че тя съдържа писти за размисъл за изпълнение на препоръките на ЕК по Механизма за върховенство на правото и Препоръка (ЕС) 2022/758 на Комисията от 27 април 2022 година относно защитата на журналистите и защитниците на правата на човека, които се ангажират с участието на обществеността, от стратегически съдебни производства. Отбелязано беше, че разработената концепция е била предмет на обсъждане при проведени няколко срещи през тази година с представители на съдебната система, адвокатурата и медиите. В процеса на обсъждане адвокат Александър Кашъмов постави като притеснителен въпроса относно предложените за второ четене в парламента изменения в Закона за достъп до обществена информация, предизвикали обществен отпор. Според него нито една от 47-те държави в Европа не търси „правен интерес“, за разрешаване на достъп до информация. В тази връзка министър Славов увери, че Министерството на правосъдието ще изрази негативно становище, както към формата, така и по съдържанието на внесените предложения. Съветът прие решение за одобрение на Политика за гарантиране свободата на медиите, плурализма и защитата от стратегически съдебни производства, насочени срещу участието на обществеността – Концептуална бележка.

На редовното заседание на Съвета през м. юни беше обсъден напредъкът по изпълнението на мерките, предприети от институциите за изпълнение на отпразнените от ЕК в третия годишен Доклад относно върховенството на правото в Европейския съюз за 2022 г. Г-жа Мира Иванова, секретар на съвета представи обобщена информация във връзка с подготовката на предстоящия Годишен доклад за върховенство на правото, който се очаква да бъде оповестен в на 5 юли 2023 г. Министър Славов акцентира върху

намерението да бъдат изпълнени всички препоръки за ЕК, въпреки някои затруднения. Бе посочено изискването на Еврокомисията за независима антикорупционна комисия и търсенето на най-добро решение за второто четене на единствения одобрен законопроект по темата. Също така изрази надежда, че в предстоящия доклад на ЕК ще бъде отчетено стореното през последните месеци в страната. За пример даде приетите изменения в Наказателно-процесуалния кодекс (НПК) и Закона за съдебната власт (ЗСВ), свързани с въведения механизъм за независимо разследване на главния прокурор като гаранция, че страната ни изпълнява многократно даваните препоръки от институциите на ЕС и на Съвета на Европа. В допълнение министър Славов уведоми членовете на съвета, че в Министерство на правосъдието има създадена работна група за създаване на регулация на лобизма на национално ниво. Секретарят на Съвета г-жа Иванова предостави на членовете на Съвета копие от кореспонденцията с Европейската комисия относно съществуващата неформална мрежа от експерти по антикорупция в администрациите на държавите-членки.

В следващото си редовно заседание на 18 септември, 2023 г., Съветът обсъди мерките, планирани от българските институции, за изпълнение на препоръките от четвъртия годишен Доклад за върховенството на правото, както и коментарите на ЕК по изпълнението на препоръките. В рамките на заседанието се състоя и виртуална среща с представителите на Европейската комисия по изпълнението на препоръките към Република България от четвъртия Годишния доклад за върховенство на правото. Министър Славов представи основните предлагани конституционни промени, свързани със съдебната власт, като разделението на Висш съдебен съвет и Висши прокурорски съвет, различния начин на тяхното формиране и състав. Обърнато бе внимание на стеснените функции на главния прокурор, както и предлагания нов статут на Инспектората към Висшия съдебен съвет. Министър Славов изрично подчерта, че началото на м. октомври се очаква становището на Венецианската комисия (Комисията за демокрация чрез право на Съвета на Европа), поискано от него във връзка с проекта на Закон за изменение и допълнение на Конституцията на Република България. В заседанието беше дискутирана темата за промяна в законодателството във връзка с реформата на Антикорупционния орган, който да бъде по-независим и в по-голяма степен деполитизиран. Подчертано беше, че съществува допълняемост между препоръките в Годишен доклад за върховенство на правото на ЕК и поетите ангажименти по Плана за възстановяване и устойчивост.

На заседанието на 18 септември, съпредседателят на Съвета г-н Боян Магдалинчев информира Съвета за проведената среща между представители на ВСС и докладчиците от Венецианската комисия, на която е обсъдена темата относно конституционната реформа. Докладва, че по-голямата част от членовете на Висшия съдебен съвет са на мнение, че редица текстове се нуждаят от усъвършенстване и очакват през м. октомври да бъдат проведени по-сериозни разисквания, на които ВСС да изложи официалното си становище. Обърна внимание, че ВСС активно работи в частта от Доклада по отношение на конкурсните процедури в съдебната система. Заместникът на Главния прокурор г-жа Мария Павлова представи мерките, предприети от Прокуратурата във връзка с ефективността на разследванията, солидните резултати и окончателните присъди по дела за корупция по високите етажи на властта, засилените обучения на разследващите прокурори по корупционни престъпления, актуализираната методика за разследване, Хронограмата за изпълнение на мерки и дейности съгласно Петия оценителен кръг на Комитета на експертите „MONEYVAL“ за оценка на мерките срещу изпиране на пари и финансиране на тероризъм. Председателят на Върховния касационен съд (ВКС) г-жа Галина Захарова представи някои стъпки, предприети от ВКС за изпълнение на първата и четвъртата препоръка от Доклада за върховенство на правото – за повишаване отчетността за делата за корупционни престъпления, за организирана престъпност и трафик на хора, дела срещу журналисти и медии. От стана на ВКС е извършен анализ за надграждане на Единната информационна система на съдилищата с модул, който да позволи автоматичното събиране на данните за наказателните производства по тези дела за цялата

страна. Председателят на Върховния административен съд (ВАС) г-н Георги Чолаков наблегна на мерките, предприети от ВАС за преодоляване на забавата при обжалване на конкурси и уеднаквяване на съдебната практика. Г-н Александър Кашъмов, член на Висшия адвокатски съвет, обърна внимание върху приетите изменения и допълнения в Закона за достъп до обществена информация, чрез които са въведени изисквания на Директива (ЕС) 2019/1024 на Европейския парламент и на Съвета от 20 юни 2019 г. относно отворените данни и повторното използване на информацията от общественния сектор, постави въпроса за прилагането на институтите „обида“ и „клевета“ и възможни проблеми при разглеждане на квалифицираните състави.

Със Заповед № ЛС-13-109 от 14.08.2023 г. на съпредседателите на Съвета е определен съставът на експертна работна група за медийна среда и достъп до информация към Съвета. В рамките на експертната работна група за медийна среда и достъп до информация се разработват и предложения за промени в изменения на законодателството, гарантиращи защитата на журналистите и защитниците на правата на човека, които се ангажират с участието на обществеността, от стратегически съдебни производства („стратегически съдебни производства, насочени срещу участието на обществеността“ - „SLAPP дела“). На 21 декември 2023 г. се проведе заседание на експертната работна с участието на представители на доктрината, съдебната власт и практиката. Обсъдени бяха основните цели и положения в предложението за Директива на Европейския парламент и на Съвета относно защитата на лицата, ангажирани в участието на обществеността, от явно неоснователни искове или злоупотреба със съдебни производства, както и предложения на представители на доктрината, съдебната власт и практиката за въвеждането на конкретни правни механизми в Гражданския процесуален кодекс, които биха гарантирали защитата на журналистите и защитниците на правата на човека в стратегически съдебни производства при спазване на принципа на равенство на страните, като въвеждане на възможност за ранно прекратяване на делото, особени правила за допускането на обезпечение на иска и допустимостта на тези искове, процесуални средства за ангажиране отговорността на ищеца при неоснователен иск/ възможност на ответника да претендира разноски/ обезщетение и др. В заключение на проведеното заседание членовете работната група взеха решение в срок до 15 януари 2024 г. да представят в Министерството на правосъдието своите концептуални бележки, които да поставят основата на общ концептуален документ, като отправна точка за конкретни законодателни изменения в гражданския процес.

Поименният състав на Гражданския съвет към Съвета беше актуализиран със Заповед № ЛС-04-433 от 16.11.2023 г. на двамата съпредседатели, след надлежно проведени процедури за подбор на организациите, подали заявления за участие.

В изпълнение на функциите, предвидени в чл. 15, т. 6 от ПМС № 240 от 2019 г., Секретариатът на Съвета осигури необходимата техническа координация между институциите и обобщи получената информация във връзка с приноса на Република България относно изпълнението на мерките и областите по чл. 2, във връзка с изготвяне на Годишния доклад за Върховенство на правото от Европейската комисия за 2023 г.

Секретариат
*на Съвета за прилагане на
Националния координационен
механизъм за върховенство на
правото*